

Riigikogu esimehe Henn Põlluaasa kõne Euroopa Nõukogu Parlamentaarsete Assamblee parlamentide presidentide konverentsil Strasbourgis Prantsusmaal, 24.10.2019

Ekstsellentsid, lugupeetud kolleegid!

Eesti sai Euroopa Nõukogu liikmeks 1993. aasta mais, kuid juba 1960. aastal oli Euroopa Ühenduse Konsultatiivnõukogu, millest hiljem sai Euroopa Nõukogu Parlamentaarne Assamblee, mälestanud Eesti, Läti ja Leedu annekteerimist eriresolutsiooniga, milles mõisteti hukka Nõukogude Liidu jõhker tegu.

Eesti jaoks on Euroopa Nõukogu liikme staatus olnud ülimalt kasulik. Pärast taasiseseisvumist oleme kutsunud nõukogu eksperte meid nõustama seadusloome alal ning oleme seeläbi taganud oma õigusaktide täieliku vastavuse rahvusvahelistele normidele. Eesti oli esimene Kesk- ja Ida-Euroopa riik, kes viis 1997. aastal edukalt läbi ENPA järelevalvemissiooni. Eesti on aktiivselt pühendunud koostööle nõukogus: kaks korda – 1996. ja 2016. aastal – oleme olnud nõukogu roteeruv eesistujariik.

Lugupeetud kuulajad!

Lubage mul tagasi tulla ENPA juunikuise istungjärgu juurde, mil assamblee taastas Venemaa delegatsiooni hääleõiguse. Selle teoga nullis ENPA Euroopa Nõukogu aluspõhimõtte: universaalsete inimõiguste kaitsmise. Euroopa südames möllab ikka veel sõda. Inimesed saavad vägivalda käigus ikka veel viga ja surma. Venemaa on Ukraina vastu agressiooni läbi viinud ja on eiranud rahvusvaheliselt kokku lepitud suuniseid konflikti lahendamiseks. Peame hoidma teo kordasaatjat surve all ning nõudma, et inimeste põhiõiguste rikkumine Ida-Ukrainas lõpetatakse.

Iga rahvusvaheline organisatsioon on asutatud ühiselt kokku lepitud reeglite ja normide vundamendile. See rahvusvahelise õiguse kokkulepitud raamistik peaks tagama meile usalduse kaitsevõrgu, mida rakendab üleüldiselt iga liikmesriik. Võrdsus seaduse ees julgustab väikeriiki instinktiivselt usaldama õigusriigi põhimõtet ning uskuma aktiivsesse rahvusvahelisse koostöösse. Seda usaldust võib olla lihtne kaotada.

Rahvusvahelise õiguse ja ÜRO harta eiramise süstemaatiline ja agressiivne demonstreerimine Venemaa poolt annab märku soovist konfliktide ja ebastabiilsuse järele. Destabiliseeriv käitumine ei mõjuta ainuüksi naaberriike, vaid kogu Euro-Atlandi piirkonda. Me peame ühendama oma jõupingutused, et sellele üliohtlikule suundumusele vastu astuda.

ENPA juunikuine otsus käib vastu kõigele, mida vajavad riigid, kes seisavad silmitsi oma naabrite agressiooniga või püüavad lahendada külmutatud konflikte. Oleme näinud Venemaaga seotud külmutatud konfliktide arvu kasvu – alustades Transnistriast ja Abhaasiast, seejärel Lõuna-Osseetiaga seotud vägivald Gruusias, Krimmi annekteerimine ning sõjategevus Donetskis ja Luhanskis Ukrainas.

ENPA juunikuine otsus innustab türanni sirutama oma haaret veel kaugemale, krabama veel rohkemat. Reeglite muutmise läbi kaotas assamblee oma võime survestada riike, kes rikuvad meie ühiseid reegleid. Võimetus seista vastu agressioonile ning õiguse rikkumise tähelepanuta jätmise õõnestab usaldust organisatsiooni ja koostöö vastu üldiselt. Samas ei saa me endale

lubada Euroopa julgeolekuseisukorra nõrgestamist või inimõiguste raamistiku erodeerumist. Meil on kohustus tugevdada oma ühist Euroopa kodu. Keegi teine ei tee seda meie eest ära.

Ekstsellentsid, mu daamid ja härrad!

Eesti on seaduskuuleliku ühiskonnaga demokraatlik riik ja meie jaoks on reeglitest kinni pidamine põhimõtteline küsimus. Mõistame ENPA olulisust ainulaadse foorumina, mis ühendab 47 erinevat riiki ühte perekonda. Eesti jääb Euroopa Nõukogu aktiivseks liikmeks, sest ainult nii suudame tõhusalt arenguid mõjutada nii sõnade kui tegudega. Eesti ei tegutse üksinda: koos kolleegidega meie mõtteid jagavatest riikidest – Läti, Leedu, Gruusia, Ukraina, Poola ja Ühendkuningriik – jätkame oma järgmiste sammude koordineerimist. Lugupeetud kolleegid, Euroopa Nõukogu 70. aastapäev on palju-palju rohkemat kui üks suur pidu – see on üleskutse. 47+ riiki väärivad turvalist ja korras kodu.

Täna tähelepanu eest!